Maarit Lindström, Juha Roppola 7.1.2020 1/21/L/A

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Pyydettynä lausuntona kestävän kasvun ohjelmasta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Kestävän kasvun ohjelman tavoite on nostaa Suomi vahvuusaloillaan globaaliin eturintamaan. Suomen kestävän kasvun ohjelman mukaan sen investointien tulee vauhdittaa talouden kasvua ja talouden uusiutumista. Keskeisenä osana ohjelmaa on vihreän siirtymän ja energiasektorin murroksen vauhdittaminen innovatiivisin ratkaisuin ja uuden teknologian avulla. Tämän takia valintakriteereissä kiinnitetään erityisesti huomiota hiilineutraaliustavoitteen edistämiseen. Se on tärkeää, sillä Suomen kansallinen tavoite hiilineutraali Suomi vuoteen 2035 mennessä on kunnianhimoinen. EU pyrkii siihen vasta 15 vuotta myöhemmin.

Metsäteollisuuden ilmastotiekartta tähtää kestävään kasvuun

Metsäteollisuus on vastannut Suomen hallituksen asettamaan hiilineutraalisuustavoitteeseen laatimalla metsäteollisuuden ilmastotiekartan, jonka mukaan metsäteollisuus hillitsee ilmastonmuutosta tulevaisuudessa nykyistä vahvemmin. Ilmastonmuutoksen torjuminen on metsäteollisuudelle tärkeää ja paljon on jo tehty. Alan tuotantoon suhteutetut hiilidioksidipäästöt ovat vähentyneet 64 prosenttia vuodesta 1990. VTT:n arvioima alan tuotteiden tuottama globaali ilmastohyöty (>16 $MtCO_2$) on nykyisin yli viisi kertaa suurempi kuin tehtaiden aiheuttamat fossiiliset päästöt (3 $MtCO_2$).

Metsäteollisuuden ilmastotiekartassa todetaan, että vieläkin enemmän on tehtävissä. Alan tehtaat voivat irrottautua fossiilisista polttoaineista lähes kokonaan vuoteen 2035 mennessä, mikäli Suomessa on suotuisa investointiympäristö ja toimenpiteitä tähän suuntaan tehdään. Yleisesti kustannuskilpailukyky, kohtuuhintaisen hiilidioksidivapaan energian saanti ja sekä innovaatioiden skaalautuminen liiketoiminnaksi ovat avainasemassa tulevaisuuden ilmastoinvestointien toteuttamisessa.

Metsäteollisuuden yritykset tuottavat ilmastohyötyjä globaalisti tuotantoketjun ollessa selvästi kotimainen. Tästä syystä ala hillitsee ilmastonmuutosta samaan aikaan kun se luo taloudellisia hyötyjä Suomelle työllistämällä, luomalla arvoa sekä tuomalla merkittäviä verotuloja. Ilmastotiekartan skenaariossa vuoteen 2035 arvonlisä voi edelleen kasvaa merkittävästi. Samaan aikaan voimme kasvattaa metsien hiilivarastoa entisestään aktiivisella ja kestävällä metsänhoidolla. Samalla voimme tuottaa nykyistä enemmän ilmastohyötyjä korvaamalla fossiilisista raaka-aineesta valmistettuja tuotteita uusituvasta raaka-aineesta valmistetuilla tuotteilla.

Metsäteollisuus näkeekin tärkeäksi, että kun kestävän kasvun ohjelmalla tavoitellaan sekä ilmastonmuutoksen hillintää ja samalla talouden kasvua sekä globaalia eturintamaa, on ilmastotiekarttamme toteuttamiseen tähtäävät toimenpiteet lähtökohtaisesti sopivia ja tarkoituksenmukaisia kestävän kasvun ohjelmaan.

Investoinnit tulee toteuttaa markkinaehtoisesti ja yrityslähtöisesti, lähtökohdaksi teknologianeutraliteetti

Metsäteollisuuden mukaan kestävän kasvun ohjelman hankkeet eli EU-elvytyksen rahankäyttö tulee perustua seuraaviin lähtökohtiin, jotka mahdollistavat aidon vihreän siirtymän.

1) Yrityslähtöisyys ja kilpailukyvyn vahvistaminen

Yritysten rooli vihreässä siirtymässä on keskeinen. Siksi rahankäytössä tulisi keskittyä yrityslähtöisiin hankkeisiin, jotka saadaan nopeasti liikkeelle. Yrityksillä on oltava mahdollisuus hakea rahoitusta omista lähtökohdistaan liiketoiminnan näkökulmasta mielekkäällä tavalla. Ilmastorahaston joustava ja jatkuva rahoitusmalli sekä Business Finlandin veturiyritys- ja ekosysteemirahoitusinstrumentit ovat hyviä yrityslähtöisiä esimerkkejä, joiden ennakoitava jatkuvuus tulisi taata osana kokonaisvaltaisempaa kansallista PPP-mallia. Näin vahvistetaan parhaiten Suomen kilpailukykyä. Yrityslähtöisyyden varmistamisessa on tärkeää myös hyvä sidosryhmäyhteistyö ja tiedonkulku.

2) Investoinnit kestävän kasvun ja ilmastotavoitteiden edistämiseksi aineellisiin sekä aineettomiin investointeihin

Talouden uudistuminen ja ilmastotavoitteiden edistäminen edellyttävät modernia, kilpailukykyistä teollista pohjaa. Metsäteollisuudessa uudet ratkaisut rakentuvat kehitystyön tuloksena kilpailukykyisen tuotannon ympärille. Tavoitteena on liiketoimintastrategiaa tukevat teollisen mittakaavan ratkaisut maailmanmarkkinoille, mikä korostaa innovaatiotoiminnassa pilotoinnin, demonstroinnin ja kaupallisen skaalaamisen tärkeyttä. Näin kestävän kasvun ohjelmassa on syytä mahdollistaa sekä aineettomat että aineelliset investoinnit.

On tärkeää, että selonteossa huomioidaan myös innovaatioprosessin varhaisen, perustutkimuksellisen vaiheen vahvistamiseen tähtäävät toimenpiteet. Osaamistason nostaminen ja kansainvälisesti houkuttelevan tutkimusinfrastruktuurin kehittäminen ovat suomalaisen teollisuuden pitkänaikavälin kilpailukyvyn kannalta merkittäviä ja tarpeellisia toimenpiteitä. Niiden elvyttävä vaikutus on kuitenkin välillinen ja tapahtuu pitkällä viiveellä. Välittömämmän elvyttävän vaikutuksen aikaansaamiseksi tulisi TKI-toimenpiteet kohdistaa yliopisto-yritysyhteistyörajapintaan, missä niiden vaikutukset muuntuvat taloudelliseksi toiminnaksi nopeasti.

Maarit Lindström, Juha Roppola 7.1.2020 1/21/L/A

3) Tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaaminen teknologianeutraalisti ja markkinaehtoisesti

Kestävän kasvun ohjelma kiinnittää huomiota yksityisten investointien merkitykseen ja nostaa niiden saamisen liikkeelle yhdeksi kriteeriksi. Uudet investoinnit mahdollistetaan turvaamalla yrityksille edellytykset kilpailla tasapuolisesti kansainvälisillä markkinoilla. Kestävän kasvun ohjelman periaatteisiin täytyy lisäksi kuulua teknologianeutraliteetti ja markkinaehtoinen, avoin kilpailu.

Esimerkiksi EU:n kestävän rahoituksen sääntelyn osana hätäisesti valmisteltuihin ja nykyisen sääntelyn kanssa ristiriidassa olevien kriteerien käyttäminen rikkoisi tätä periaatetta. Ylipäänsä EU:lta pitää edellyttää, että sen toimet, Green Deal mukaan lukien, mahdollistavat biopohjaisen kiertotalouden potentiaalin realisoimisen täysimääräisesti. EU-tasolla elvytyspaketin toimeenpanossa on keskeistä, että vältetään kilpailun vääristyminen. Valtiontukisääntöjä tulee soveltaa jäsenmaissa samoilla tavoilla ja rahankäytön valvontaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

4) Kustannustehokkuuden varmistaminen vaikuttavilla, riittävän suurilla kokonaisuuksilla

Elvytyspaketti on huomattava velkarahalla tehtävä satsaus, joten myös Suomessa pitää huolehtia rahankäytön kustannustehokkuudesta ja vaikuttavuudesta. Siksi tarvitaan investointikokonaisuuksia, joilla pystytään välttämään pirstaloituminen ja osaltaan näin takaamaan vaikuttavuus. On syytä ottaa huomioon, että Suomen julkinen talous velkaantuu voimakkaasti koronakriisin seurauksena ja talouskasvu on sen jälkeen jäämässä vaisuksi rakenteellisista syistä. Tarve uudistaa voimakkaasti työmarkkinoita ja julkisia palveluja tulee ottaa myös kestävän kasvun ohjelmassa huomioon. Kestävän kasvun tulee olla kestävää myös julkiselle taloudelle.

Metsäteollisuus ry

Timo Jaatinen
toimitusjohtaja